

Beck, Miroslav

[Siebenscheln, Hugo; Zatočil, Leopold. Stručné dějiny německé literatury do roku 1250]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1959, vol. 8, iss. D6, pp. 133-134

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/108726>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

publikuje seznam a popis rukopisů v knihovně uložených (*Rukopisy knihovny státního zámku v Ráji nad Svitavou*, str. 13—68). K práci přistupuje zodpovědně. Dříve než otiskne soupis rukopisů, probírá podrobně osobnost zakladatele a všechny budovatele knihovny, odhaluje jejich zájmy, popisí vybavení knihovny a její katalogy. Soupis rukopisů rájecké knihovny má být — jak autoři upozorňují — počátkem akce, v níž budou postupně zveřejňovány soupisy a katalogy knihoven a rukopisů též jiných hradů a zámků.

Vedle vzpomenuých materiálův článků jsou do Sborníku zařazeny i články, jež materiál neotiskují, ale snaží se upozornit na některou problematiku nebo se pokoušejí o její řešení. Je to např. článek Jaroslava Kolára *K datování a historii textu českého Grobiana* (1957, č. 3—4, str. 45—52). V něm se autor zamýšlí nad určením data vzniku českého Grobiana a vyslovuje domněnku, že vznikl v druhé polovině 16. století, rozhodně před r. 1600; tím vyvrací Zibrťův názor o předložce k českému Grobianovi. Na obálce téhož čísla informuje V. Kohoutová o neznámém *českobratském tisku*; na obálce prvního dvojčíslí 1957 se pak seznámíme s neznámou Tylovou hrou Petr Veliký čili Syn carův před soudem (Dr. Vladimír Brusinský, *Osud jedné Tylovoy hry*).

Materiály, jejichž zveřejňování tvoří základ Sborníku, jsou vydávány velmi pečlivě. Je ovšem pochopitelné, že pro speciální účely, jimž Sborník slouží, není možno vytvořit za tak krátkou dobu, po jakou Sborník existuje, zcela vyhovující ediční zásady. To se na některých místech projevilo (např. v interpunkci při vydání Zeyerových dopisů aj.). Také poznámkový aparát a literárněhistorický úvod by mistry vyžadoval větší propracovanosti (např. v článku Z rukopisné pozůstalosti Karla Hávlička Borovského nebo místy nedostačující poznámky v edici Zeyerových listů aj.). Naproti tomu se zase článek B. Lífky *K dějinám salmovské knihovny v Ráji nad Svitavou* a úvod Čádový práce *Rukopisy státního zámku v Ráji nad Svitavou* na mnohých místech překrývají. Větší péče by mohla být věnována i ruskému résumé (např. v edici Nerudových Prostých motivů).

Tyto výtky nemohou ovšem snížit přínos, jež pro naši literární historii vydávání Sborníku představuje. Přáli bychom si jenom, aby Sborník vycházel skutečně čtyřikrát ročně, jak si to na počátku vytkl.

Vlastimil Válek

Hugo Siebenschlein—Leopold Zatočil, *Stručné dějiny německé literatury do roku 1250.* (SPN, Praha 1958, 261 stran.)

V této příručce, vydané v edici Učební texty vysokých škol, kladou si autoři v podstatě trojí cíl: chtějí seznámit čtenáře se základními fakty a vývojovými tendencemi německé literatury od nejstarších dob do r. 1250 (tedy do konce středohornoněmecké doby rozkvětu), dát mu do rukou spolehlivou čítanku textů z tohoto údobí a konečně chtějí uvést do základní odborné literatury a problematiky údobí. Po této stránce představují stručné dějiny první českou germanistickou pomůcku svého druhu.

Autor vlastního literárněhistorického úvodu H. Siebenschlein, známý především svými studii z novější německé literatury, rozvrhl si svou látku podle tradičních literárně historických kritérií. V první části pojednává o náboženství, mythologii a ústní slovesnosti germánského období (řadí však do něho i gótský překlad bible), v druhé části shrnuje dvě údobí písemnictví starohornoněmeckého (Karolinské písemnictví a dobu Ottonů). Část třetí, podávající obraz literatury středohornoněmecké, dělí pak jednak chronologicky, jednak co do žánrů. Hodnotící hledisko, jež proniká celým výkladem německého písemnictví, je antiromantický názor moderní germanistiky, zdůrazňující základní úlohu latinského písemnictví při vzniku písemnictví německého, literární ráz tohoto písemnictví a jeho spjatost se stavovskou společností (tento názor je především shrnut v de Boorově *Geschichte der deutschen Literatur I, II*, Beck Verlag, München 1955). Antická je především sama myšlenka literárnosti slovesného umění uměleckého díla; základní žánrové formy německého písemnictví jsou pokračováním žánrových forem římské antiky, nikoliv písemným fixováním forem ústní slovesnosti; středověká literatura, a to i ty její žánry, považované romantickou germanistikou za přímý výraz lidové slovesnosti (Píseň o Nibelunzích), jsou literaturou stavovskými exkluzivní. S tímto obecným historickým vymezením nelze než souhlasit, bude je však asi nutno doplnit konkrétně historickým rozbohem vztahu jednotlivých děl k sociální a politické problematice jejich doby, který je při specifičnosti zobrazování skutečností středověkou literaturou přece jen těsnější.

Učebnice je psána živým a svěžím výkladovým stylem; úsilí o něj svedlo však k některým ne zcela přesným formulacím, k nimž místy přistupují nemilá nedopatření. Tak nelze tvrdit, že Germáni při ztrátě pohanského náboženství „zachovali celkem neporušenou řeč, právo, společenský a mravní řád“ (str. 17): současně s pokřesťanstvím se proměnila celá společenská struktura, nehledě již k tomu, že mravní řád je s náboženstvím těsně spjat. Nepřítomnost rozsáhlých epických cyklů v germánské ústní slovesnosti se nevysvět-

luje ze skutečnosti, že to „v literatuře ústně tradované a odkázané na pouhou paměť již z technických důvodů není možné“ (str. 33); nepovažujeme-li již za důkaz opaku homérský epos, je možno odkázat na srbskou ústní epiku. V středověkém sporu o universalia není realismus charakterisován tím, že by „odpíral příznat obecným pojmům existenci neaplikovanou, neztělesněnou v jednotlivých věcech nebo dokonce existenci stojící za věcmi a nad věcmi“ (str. 88); realismus naopak přiznával reálnou existenci pouze obecnému, stojícímu nad věcmi. Wolframova zmínka o Kyotovi jako předloze Parzivala považuje se dnes již obecně za mystifikaci.

Rozsáhlé ukázky textů, zvolené L. Zatočilem s jemným pochopením pro poměrný význam jednotlivých památek a otištěné vesměs podle spolehlivých vydání, jsou vždy provázeny novohornoněmeckým překladem, zčásti převzatým ze standardních germanistických prací, zčásti pořízeným L. Zatočilem. Ale vnučuje se myšlenka: mohou-li být německé překlady, proč není psán německy sám výklad? Obsírné dodatky a poznámky (50 stran) nepřinášejí jen citlivý výběr základní odborné literatury k tematům včetně prací nejnovějších, ale na mnoha místech lapidárně a výstižně shrnují vývoj i současný stav bádání (str. 238, 240 a d., 249 a d., 257), hodnotí a seznamují čtenáře s různými názory na otázky dosud nevyřešené; tak doplňují zanedbané výkladovou část.

Souhrnně lze říci, že Stručné dějiny německé literatury jsou zejména pro historicky poučeného čtenáře znamenitým úvodem do odborného studia starší německé literatury.

Miroslav Beck

Studia Romanica Zagrabienisa.

Jsmo rádi, že můžeme oznámit, že jsme zahájili výměnu jazykovědné a literárněvědné řady *Sborníku prací filosofické fakulty brněnské university* za publikace *Semináře pro italistiku na filosofické fakultě v Záhřebě*.

Tyto publikace začaly vycházet roku 1956 za redakce M. Deanoviće a P. Guberny, a to pod názvem *Studia Romanica*. Avšak již počínajíc druhým ročníkem (1957) rozšířily tento název na znění *Studia Romanica Zagrabienisa*.

Podle ediční poznámky svazčků prvního ročníku měla *Studia Romanica Zagrabienisa* vycházet dvakrát do roka střídavě v řeči francouzské a italské. Přesto oba svazčky prvního ročníku přinesly pouze studie uveřejněné v italštině. Teprve od druhého ročníku uveřejňují *Studia Romanica Zagrabienisa* články napsané francouzsky nebo italsky.

Jednotlivé svazčky jsou číslovány postupně, tedy nezávisle na číslování ročníků. Rozsah se pohybuje zhruba mezi šedesáti a devadesáti stranami, žádný ze čtyř svazčků prvních dvou ročníků nepřekročil sto stran.

Největší podíl příspěvků, které přinášejí *Studia Romanica Zagrabienisa*, připadá prozatím na italistiku, na otázky týkající se italského jazyka a italské literatury, a to buď přímo nebo v jejich vztazích k Jugoslávii.

Pokud jde o příspěvky, zabývající se *otázkami literatury*, je zřejmé, že zde převládá zájem o vztah mezi literaturou italskou nebo francouzskou a literaturou srbskou nebo chorvatskou nad zájmem o přímé řešení problémů italské nebo francouzské literatury. Přesněji řečeno: zdá se, že záhřebské romanisty, působící v Seminárii pro italistiku (nebo jím odchovávané), zajímají toho času především aspekty „osudů“ toho kterého italského nebo francouzského spisovatele (nebo té které italské nebo francouzské knihy) v Jugoslávii. Prosím, aby z této konstatace nebylo snad vyvozováno, že jde o kritiku. Naopak. Domnívám se, že také toto pracovní zaměření je velmi užitečné, ba že je užitečnější, než se často soudívá. Při takové problematice je především dána možnost pracovat s velmi úplným, protože doma přístupným materiálem; dále se tu naskýtá metodologicky plodná možnost částečného srovnávání se zřetelem k domácí literatuře; a konečně lze při osvětlování problematiky tohoto druhu dospívat k velmi potřebným výsledkům, týkajícím se soustavného objasňování významu příslušných vztahů pro utváření domácího kulturního dědictví.

U některých příspěvků jde čistě o stránku bibliografickou (I. Frangeš, *Contributo alla bibliografia verghiana presso i Croati e i Serbi*, č. 2, str. 45—51; J. Tomić, *Baudelaire en Yougoslavie. Bibliographie*, č. 4, str. 33—43): zajisté není třeba šířit se o tom, jak takovému soupisu usnadní práci každému, kdo se chce zabývat nějakou problematikou konkrétnější. V jiných případech jde o něco víc než o pouhou bibliografii, setkáváme se zde již s více nebo méně povšechnou charakteristikou sepsovaných překladů nebo kritických statí, jak po sobě časově následovaly (M. Zorić, *Echi della poesia di G. Pascoli in Jugoslavia*, č. 2, str. 52—60; F. Čale, *La fortuna del Decameron in Jugoslavia*, č. 2, str. 61—67; H. Mandić-Pachl, *Sur une traduction croate de l'Henriade de Voltaire*, č. 4, str. 45—52). Tu a tam se k této charakteristice připojuje letmé naznačení „ohlasů“ těchto autorů nebo děl v Jugoslávii. Avšak s nesporně hlubším a pozornějším rozbohem